

LATGALES PLĀNOŠANAS REĢIONA KOMERCĀRBĪBAS FINANŠU PROBLĒMAS LAIKA PERIODĀ NO 2006. LĪDZ 2011.G.

THE FINANCIAL PROBLEMS OF COMMERCIAL ACTIVITIES OF LATGALE PLANNING REGION DURING THE PERIOD OF THE YEARS 2006 – 2011

Biruta Garanča

Dr.oec., as.prof., Rēzeknes Augstskolas
Reģionālistikas institūta vadošā pētniece
E-pasts: gabi@parks.lv, tālr. +371 29114989,
Latvija

Abstract. *There has been carried out the analysis of the financial situation of the commercial activities of Latgale planning region in comparison with the financial situation in Latvia in general during the period of the years 2006 – 2011. The analysis was based on the methodology of the analysis of finance worked out by the author, which in comparison with the traditional methods has been supplemented with the indexes of financial lever impact, and which included the analysis of the factors having impact on profitability. There have been calculated the numerical expression of factors, which had impact on the commercial, economic and financial profitability of the commercial activities of Latgale. As a result of the analysis the chief problems for the improvement of the commercial situation in Latgale have been identified.*

Keywords: *Commercial profitability, economic profitability, financial profitability, profitability of the basic activity, financial lever impact, price of the borrowed capital, liquidity, profitability factors.*

JEL code: D22

Ievads

Latgales plānošanas reģionā 2008.g. iekšzemes kopprodukts faktiskajās cenās uz vienu iedzīvotāju bija 55% no Latvijas vidējā līmeņa (2.) Lai nodrošinātu vienmērīgu visas valsts teritorijas attīstību, ir nepieciešama Latgales attīstības tempu strauja paaugstināšana un tās finansiālā stāvokļa nostiprināšana. Tādēļ ir svarīgi konstatēt, kā Latgale attīstījās pēdējo sešu gadu laikā salīdzinājumā ar Latviju un kā mainījās tās komercdarbības finansiālais stāvoklis, kādas bija galvenās finanšu problēmas, kas jārisina nākotnē, lai Latgale varētu paātrināti attīstīties arī uz iekšējo finansiālo resursu pamata.

Raksta mērķis - uz analītisko datu pamata noskaidrot Latgales plānošanas reģiona komercdarbības finanšu problēmas laika periodā no 2006. līdz 2011.g. un konstatēt svarīgākos faktoros, kas gan pozitīvi, gan negatīvi ietekmēja tās finansiālo stāvokli salīdzinājumā ar Latvijas komercdarbības finansiālo stāvokli.

Lai sasniegtu mērķi, jāatrisina sekojoši uzdevumi:

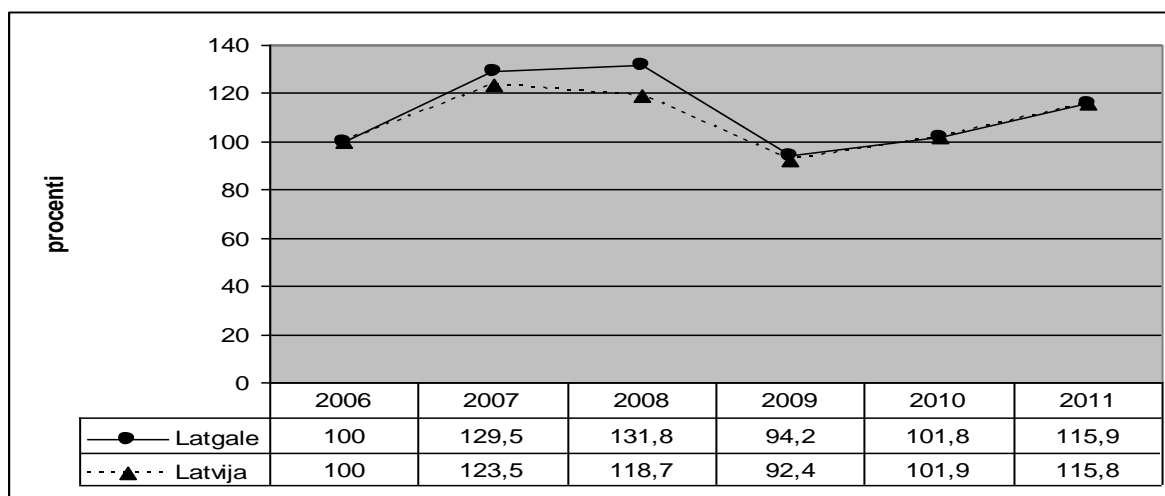
- izmantojot Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes nepublicētos bilances un peļņas vai zaudējumu aprēķinus par laika periodu no 2006. līdz 2011.g., jāveic finansiālo rādītāju aprēķins un to analīze par Latgales plānošanas reģionu un Latviju kopumā,
- jāaprēķina faktoru, kas ietekmējuši Latgales un Latvijas finansiālo stāvokli, skaitliskā izteiksme, tie jāanalizē un jākonstatē svarīgākie no tiem.

Pētījuma periods ietver pirmskrīzes gadus (2006., 2007.g.), krīzes gadus (2008., 2009.g.) un izejas no krīzes sākumu (2010., 2011.g.).

Finansiālā stāvokļa analīze veikta, pielietojot autores pilnveidoto finanšu analīzes metodiku (sk. rakstu „Komerccabiedrības finanšu rādītāju un to ietekmējošo faktoru analīze un tās secība” šajā žurnāla numurā).

Pamatteksts

Latgales komercdarbības neto apgrozījuma dinamika salīdzinājumā ar Latviju laika periodā no 2006. līdz 2011.g. redzama 1.att. Neto apgrozījums izvēlēts komercdarbības attīstības raksturošanai tādēļ, ka tālāk tiks izmantots dažādu finansiālo rādītāju aprēķinos.

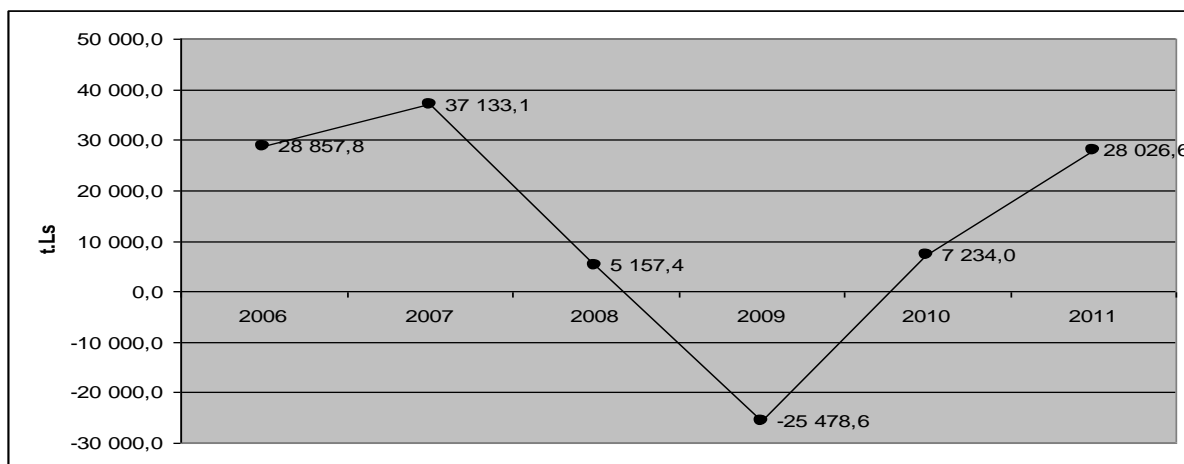

1.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības neto apgrozījuma dinamika laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

No 2006. līdz 2008.g. Latgales komercdarbības neto apgrozījuma dinamika bija straujāka nekā Latvijas kopumā, bet straujāks bija arī kritums 2009.gadā. 2010. un 2011.g. Latgales un Latvijas komercdarbības neto apgrozījuma dinamika bija praktiski vienāda un rezultātā 2011.g. Latgales un Latvijas komercdarbības neto apgrozījuma pieaugums salīdzinājumā ar 2006.g. izlīdzinājās. 2011.g. Latgales komercdarbības

neto apgrozījums sastādīja 115,9% no 2006.g. līmeņa, Latvijas komercdarbības – 115,8% no 2006.g. līmeņa. Latgalei neizdevās apsteigt Latvijas komercdarbības neto apgrozījuma pieauguma tempus.

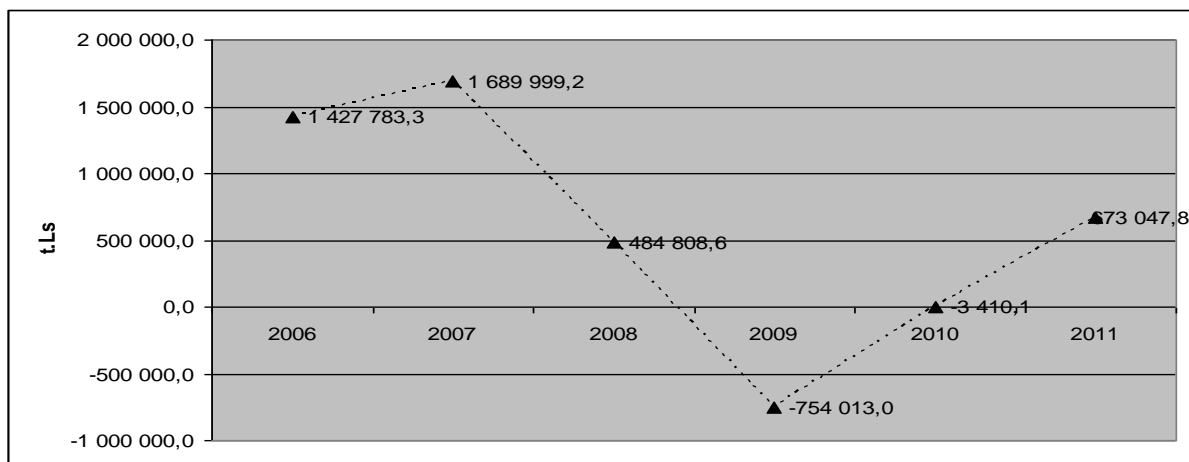
2009.g. - krīzes kulminācijas gadā – visas Latvijas, t.sk. Latgales komercdarbība cieta ievērojamus zaudējumus. Latgales komercdarbības peļņa vai zaudējumi laika periodā no 2006. līdz 2011.g. atspoguļoti 2. att.

2.attēls. Latgales komercdarbības peļņa vai zaudējumi laika periodā no 2006.g. līdz 2011.g. (3)

Pēc krīzes 2010.g. Latgales komercdarbība strādāja jau ar peļņu, kaut arī nelielu, un 2011.g. tā sasniedza 2006.g. līmeni.

Latvijas komercdarbības peļņa vai zaudējumi atspoguļoti 3.att. Latvijas komercdarbības peļņa 2011.g. sasniedza tikai ≈50% no 2006.g. līmeņa, 2010.g. vēl bija nelieli zaudējumi. Tātad Latgales komercdarbības peļņa pēc krīzes pieauga straujāk nekā Latvijas komercdarbības peļņa, kas vērtējams pozitīvi, it īpaši no tālākās attīstības viedokļa.

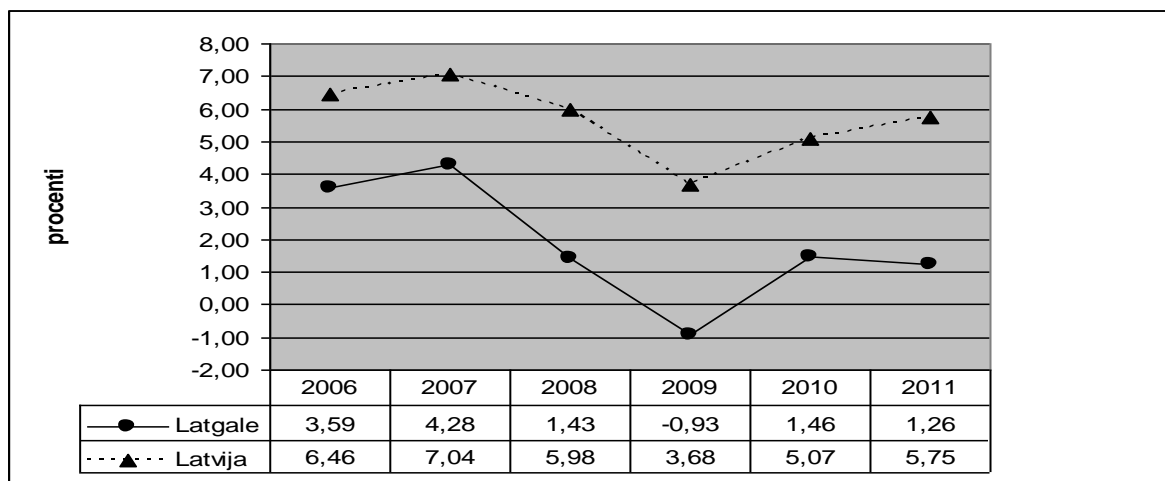

3.attēls. Latvijas komercdarbības peļņa vai zaudējumi laika periodā no 2006. līdz 2011.g. (3)

Svarīgi ir konstatēt, kādi faktori ietekmēja peļņas straujāku pieaugumu Latgalē salīdzinājumā ar Latviju. To var realizēt, veicot rentabilitātes analīzi.

Viens no būtiskākajiem rentabilitātes rādītājiem, pēc autores domām, ir pamatdarbības rentabilitāte, jo atspoguļo tās darbības finansiālo rezultātu, kuras veikšanai uzņēmums pastāv (4.att.).

Pamatdarbības rentabilitātes aprēķinā izmantotas formulas no (1).

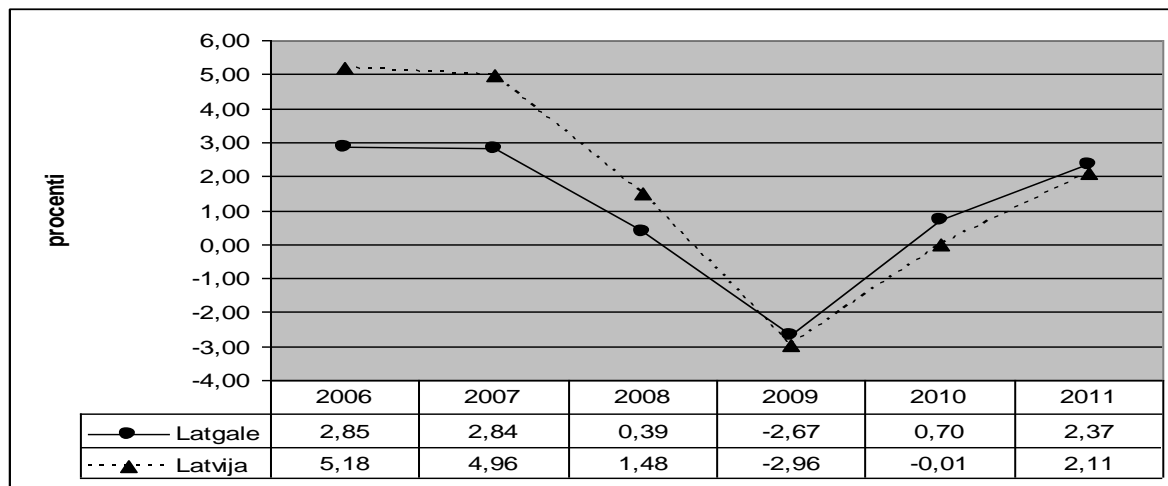
4.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības pamatdarbības rentabilitāte laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

Pamatdarbības rentabilitātes dinamika analoga peļņas dinamikai. Gan Latgales, gan Latvijas komercdarbības pamatdarbības rentabilitāte 2011.g. bija tuvu 2008.g. līmenim, kurš gan bija zemāks nekā 2006.g. līmenis. Taču redzams, ka visu pētījuma periodu Latgalē komercdarbības pamatdarbības rentabilitāte bija ievērojami zemāka nekā Latvijā un starpība starp Latvijas un Latgales komercdarbības pamatdarbības rentabilitāti pētījuma periodā palielinājās. 2011.g. tā Latgalē bija 4.5 reizes zemāka nekā Latvijas komercdarbībā.

Pamatdarbības rentabilitāte parāda, ka pārdotās produkcijas ražošanas izmaksas Latgales komercsabiedrībās bija ievērojami augstākas nekā Latvijas kopumā. Pārdotās produkcijas ražošanas izmaksu dziļāku analīzi vadoties no peļņas vai zaudējumu aprēķiniem nav iespējams veikt. Nepieciešama konkrētu uzņēmumu produkcijas vai pakalpojumu izmaksu analīze. Taču ir skaidrs, ka zemā pamatdarbības rentabilitāte var negatīvi ietekmēt investoru lēmumus ieguldīt kapitālu Latgales komercdarbībā un līdz ar to kavēt Latgales attīstību. Latgales komercdarbības pamatdarbība salīdzinājumā ar Latviju kopumā nav pietiekami ienesīga, lai radītu stabilus attīstības iekšējos finanšu

resursus. Pamatdarbības rentabilitātes paaugstināšana ir ievērojama rezerve Latgales komercdarbības tālākai un straujākai attīstībai.

Latgales un Latvijas komercdarbības komerciālā rentabilitāte un tās dinamika redzama 5.att.

5.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības komerciālā rentabilitāte laika periodā no 2006. līdz 2011.g. (autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

Gan Latgalē, gan Latvijā komerciālā rentabilitāte 2008. un 2009.g. strauji samazinājās, 2010.g. tā sāka palielināties, Latgalē izejot no zaudējumu zonas. Ja 2006., 2007. un 2008.g. Latgalē komerciālā rentabilitāte bija zemāka nekā Latvijā, 2010.g. situācija mainījās un Latgalē tā bija par 0,69 procentpunktiem un 2011.g. par 0,26 procentpunktiem augstāka nekā Latvijā. Tātad, vērtējot Latgales komercdarbību pēc komerciālās rentabilitātes, atšķirībā no pamatdarbības rentabilitātes, jāsecina, ka Latgalē komercsabiedrības pēdējos gados strādājušas veiksmīgāk nekā Latvijā kopumā. Ar ko izskaidrojamas būtiskās atšķirības starp Latgales un Latvijas komercdarbības pamatdarbības un komerciālās rentabilitātes rādītājiem?

Starpību starp komerciālo rentabilitāti un pamatdarbības rentabilitāti veido visi tie faktori, kas rada starpību starp peļņu un pamatdarbības peļņu. Šo faktoru skaitliskās vērtības ir izteiktas procentos no neto apgrozījuma (1.tab.).

Vislielāko pozitīvo ietekmi uz Latgales komercdarbības komerciālo rentabilitāti atstāja pārējā saimnieciskā darbība. 2011.g. peļņa no pārējās saimnieciskās darbības bija pat lielāka par pamatdarbības peļņu (attiecīgi 2,29% un 1,26% no neto apgrozījuma). Rodas jautājums: kā to vērtēt? Atbildi var dot tikai detalizēta pārējās saimnieciskās darbības ieņēmumu un izmaksu analīze komercsabiedrību līmenī. Tomēr liekas pašsaprotami,

ka darbībai, kuras veikšanai ir dibināts uzņēmums, nevis pārējai saimnieciskai darbībai, jābūt lielākajam ienesīguma avotam. Augstā pārējās saimnieciskās darbības rentabilitāte 2011.g. arī „nosedza” lielu daļu no negatīvās starpības starp Latgales un Latvijas pamatdarbības rentabilitāti. Savukārt, Latvijā pārējā saimnieciskā darbība nesa zaudējumus un ievērojami pazemināja komerciālo rentabilitāti. Rezultātā 2010. un 2011.g. komerciālā rentabilitāte Latgalē bija augstāka kā Latvijā.

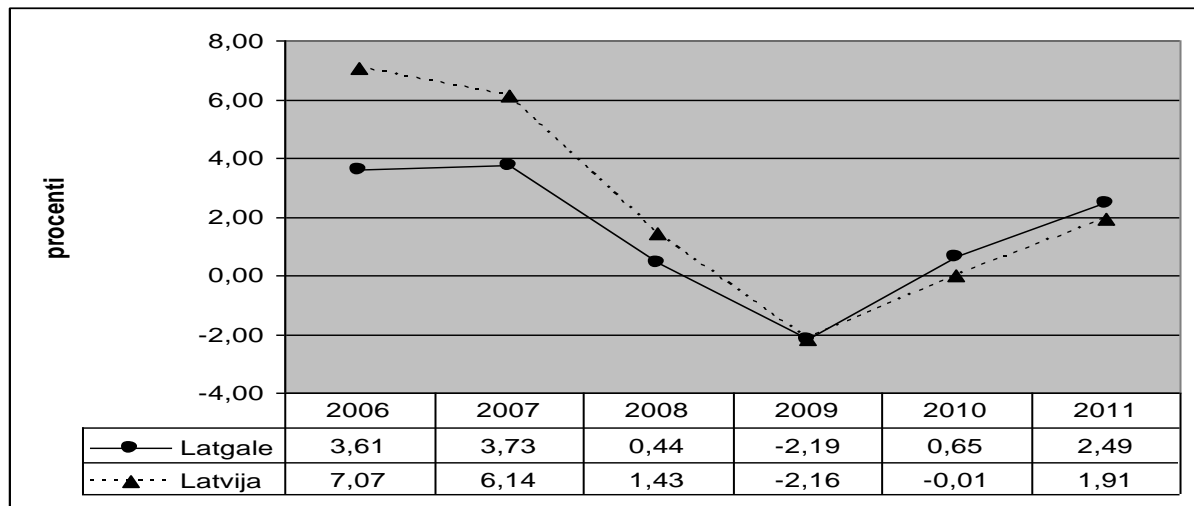
Pozitīvi vērtējams procentu maksājumu un nodokļu no peļņas zemāks īpatsvars neto apgrozījumā Latgalē salīdzinājumā ar Latviju. Tas nozīmē, ka darbojas valdības politika Latgales komercdarbības stimulēšanā.

1.tabula

Latgales un Latvijas komerciālā rentabilitāte un to ietekmējušie faktori laika periodā no 2006. līdz 2011.g. (% no neto apgrozījuma)
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

	Pamatdarbības rentabilitāte	Pārējās saimnieciskās darbības rezultāts	Finanšu ieguldījumu darbības rezultāts	Procentu maksājumi	Ārkārtas darbības rezultāts	Nodokļi no peļņas	Komer-ciālā rentabili-tāte
Latgale							
2006	3,59	1,23	0,25	-1,23	0,04	-1,02	2,85
2007	4,28	0,73	0,31	-1,48	0,02	-1,01	2,84
2008	1,43	0,97	0,43	-1,82	0,07	-0,69	0,39
2009	-0,93	0,45	0,45	-1,97	-0,20	-0,47	-2,67
2010	1,46	0,79	0,50	-1,46	0,01	-0,60	0,70
2011	1,26	2,29	0,32	-1,09	0,15	-0,56	2,37
Latvija							
2006	6,46	0,03	1,11	-1,24	0,04	-1,21	5,18
2007	7,04	-0,15	0,94	-1,62	-0,01	-1,23	4,96
2008	5,98	-2,65	1,03	-2,01	-0,02	-0,85	1,48
2009	3,68	-4,23	1,07	-2,58	-0,17	-0,73	-2,96
2010	5,07	-3,05	0,87	-2,01	-0,11	-0,78	-0,01
2011	5,75	-1,41	0,09	-1,57	-0,04	-0,72	2,11

Kā nākošais finansiālā stāvokļa rādītājs analizēta ekonomiskā rentabilitāte (6.att.). Starpību starp komerciālo rentabilitāti un ekonomisko rentabilitāti rada aktīvu aprīte. Aktīvu aprītes ietekme nemainīja ekonomiskās rentabilitātes dinamikas tendences salīdzinājumā ar komerciālās rentabilitātes dinamiku (6.att. salīdzinājumā ar 5.att.), taču radās nelielas skaitliskas atšķirības.

6.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības ekonomiskā rentabilitāte laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

Aktīvu aprites ietekme (aprēķināta kā starpība starp ekonomisko un komerciālo rentabilitāti) pētījuma periodā bija ļoti svārstīga: Latgalē no -0,05 līdz 0,90 procentpunktiem, Latvijā no -0,20 līdz 1,89 procentpunktiem (2.tab.).

2.tabula

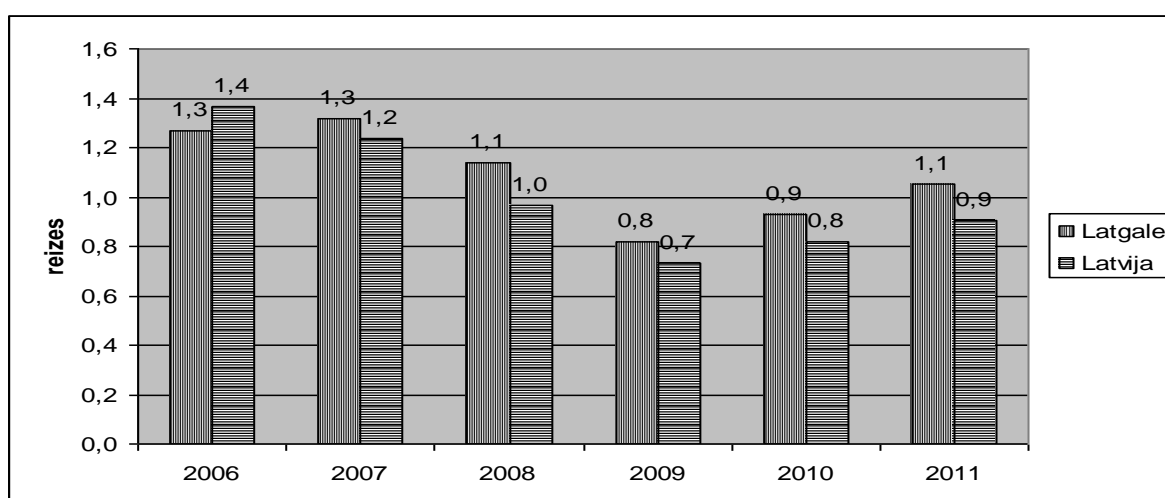
Aktīvu aprites ietekme uz Latgales un Latvijas komercdarbības ekonomisko rentabilitāti laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

	Komerciālā rentabilitāte (%)	Aktīvu aprites ietekme (procentpunkti)	Ekonomiskā rentabilitāte (%)
Latgale			
2006	2,85	0,76	3,61
2007	2,84	0,90	3,73
2008	0,39	0,05	0,44
2009	-2,67	0,49	-2,19
2010	0,70	-0,05	0,65
2011	2,37	0,12	2,49
Latvija			
2006	5,18	1,89	7,07
2007	4,96	1,18	6,14
2008	1,48	-0,05	1,43
2009	-2,96	0,80	-2,16
2010	-0,01	0,00	-0,01
2011	2,11	-0,20	1,91

Aktīvu aprites ietekme uz Latgales komercdarbības ekonomisko rentabilitāti bija mazāka nekā uz Latvijas komercdarbības ekonomisko

rentabilitāti. Gan Latgalē, gan Latvijā lielākā aktīvu aprites ietekme bija pirmskrīzes gados (2006. un 2007.g.), kā arī krīzes kulminācijas gadā - 2009.g. Pozitīvā lielākā aktīvu aprites ietekme uz ekonomisko rentabilitāti 2006.g. un 2007.g. bija saistīta ar augsto komerciālo rentabilitāti (5.att.) un aktīvu apriti, lielāku par 1 (7.att.). Savukārt aktīvu aprites pozitīvā ietekme uz ekonomisko rentabilitāti 2009.g. skaidrojama ar zemo aprites līmeni, kas samazināja negatīvās komerciālās rentabilitātes ietekmi uz ekonomisko rentabilitāti. 2010.g. Latgalē aktīvu aprite bija mazāka par 1, komerciālai rentabilitātei esot pozitīvai, kas samazināja ekonomisko rentabilitāti.

Aktīvu aprites dinamika atspoguļota 7.att.

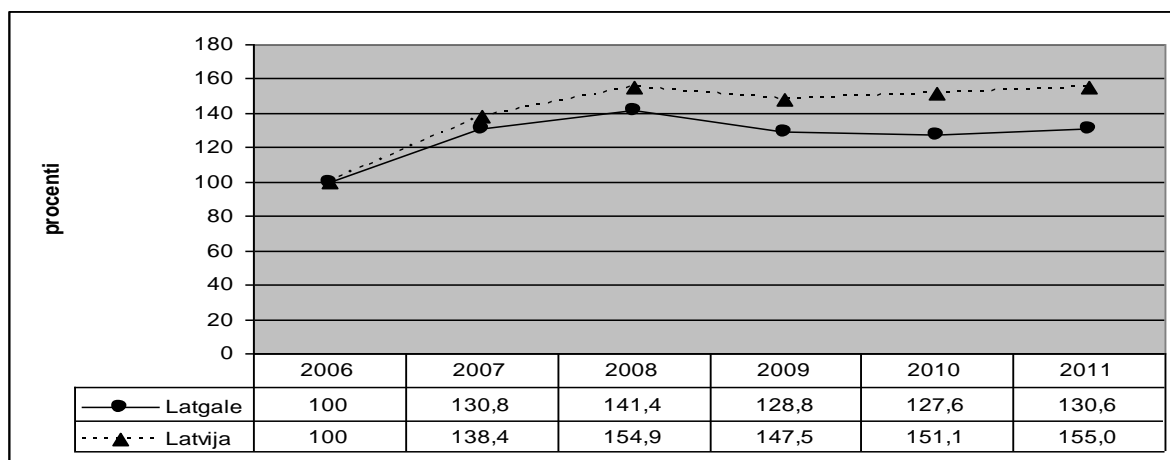
7.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības aktīvu aprite laika periodā no 2006. līdz 2011.g.

(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

Gan Latgales, gan Latvijas komercdarbības aktīvu aprite 2007., 2008. un 2009.g. palēninājās salīdzinot ar 2006.gadu. 2010. un 2011.g. tā nedaudz paātrinājās. Kopš 2007.g. aktīvu aprite Latgalē bija ātrāka nekā Latvijā kopumā.

Latgales un Latvijas komercdarbības aktīvu aprite 2009.g. un 2010.g. un Latvijas komercdarbības arī 2011.g. bija mazāka par 1, t.i., katrs aktīvos ieguldītais lats radīja neto apgrozījumu, mazāku par 1 latu un komersantu ieguldītais kapitāls bija lielāks nekā saražotās produkcijas un sniegto pakalpojumu apjoms. Tā ir kritiska situācija un raksturīga krīzes periodam. Krīzes laikā lielākai daļai komercsabiedrību bija jāpārorientējas uz jaunu produktu ražošanu un pakalpojumu sniegšanu, jaunu tehnoloģiju apguvi. Straujas pārejas periodā rodas vajadzība pēc jauniem pamatlīdzekļiem un apgrozāmiem līdzekļiem, vienlaicīgi daļēji saglabājoties vecajiem. Rēķinoties ar apgrozījuma pieaugumu nākotnē, daļa aktīvu veidoja rezervi attīstībai pēc krīzes. Aktīvu dinamika redzama

8.att. Aktīvu samazinājums krīzes gados bija neliels salīdzinājumā ar neto apgrozījuma samazinājumu (8.att. salīdzinājumā ar 1.att.) un nekompensēja neto apgrozījuma samazinājumu.

8.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības aktīvu dinamika laika periodā no 2006.gada beigām līdz 2011.gada beigām (autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

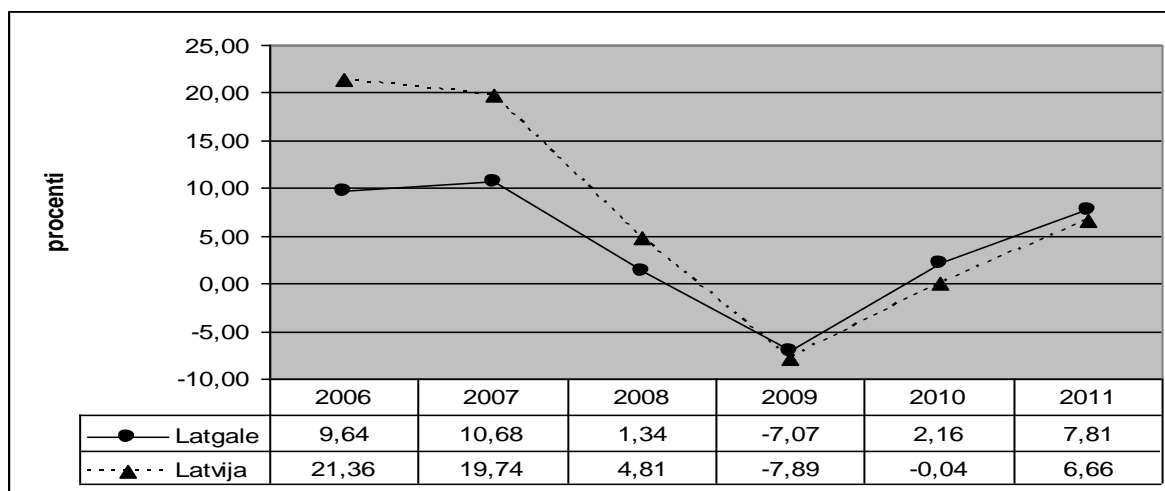
Apkopojot iepriekš teikto, var secināt, ka, vērtējot Latgales komercdarbību pēc ekonomiskās rentabilitātes, 2010. un 2011.g. tā bija veiksmīgāka nekā Latvijas komercdarbība. Tomēr šis vērtējums ir virspusējs. Ievērojami zemākā pamatdarbības rentabilitāte ir „bumba ar laika degli”. Ja samazināsies pārējās saimnieciskās darbības rentabilitāte, pazemināsies komerciālā rentabilitāte un līdz ar to pastāv risks, ka Latgales komercdarbības ekonomiskā rentabilitāte atkal var kļūt zemāka nekā Latvijā kopumā, kā tas bija līdz 2010.gadam. Latgalē nav radīta stabila bāze ekonomiskās rentabilitātes, kas ir komercdarbības aktīvu ienesīguma galvenais rādītājs, pieaugumam. Tam jābalstās uz pamatdarbības rentabilitātes pieaugumu.

Kā nākošais rādītājs analizēta finansiālā rentabilitāte, kas ir viens no komersantiem būtiskākiem rentabilitātes rādītājiem. Tās dinamika redzama 9.att.

Salīdzinot 5., 6. un 9.att. datus, redzams, ka komerciālās, ekonomiskās un finansiālās rentabilitātes dinamika ir līdzīga: 2010. un 2011.g. Latgales komercdarbības finansiālā rentabilitāte bija augstāka nekā Latvijas kopumā. Taču finansiālās rentabilitātes līmenis ievērojami atšķiras no komerciālās un ekonomiskās rentabilitātes līmeņa. Finansiālās rentabilitātes lielumu būtiski ietekmēja kapitāla struktūra.

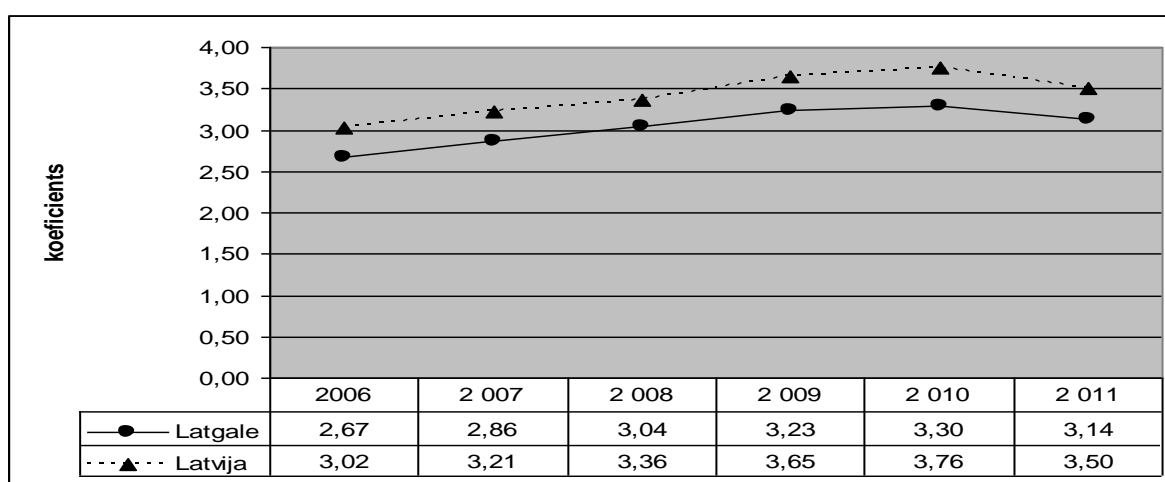
Sakarību starp ekonomisko un finansiālo rentabilitāti atspoguļo Du Ponta formula. Izmantojot Du Ponta formulu, finansiālo rentabilitāti var aprēķināt, pareizinot ekonomisko rentabilitāti ar attiecību starp kopējo

un pašu kapitālu (finansiālo rentabilitāti var aprēķināt arī kā attiecību starp peļņu un pašu kapitālu).

9.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības finansiālā rentabilitāte laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

Attiecība starp kopējo un pašu kapitālu un tās dinamika redzama 10.att.

10.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības kopējā kapitāla attiecība pret pašu kapitālu laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

Gan Latgalē, gan Latvijā attiecība starp komercdarbības kopējo un pašu kapitālu pētījuma periodā līdz 2010.g. palielinājās. Tas nozīmē, ka samazinājās pašu kapitāla īpatsvars un palielinājās aizņemtā kapitāla³ īpatsvars. 2011.g. šī attiecība gan Latgalē, gan Latvijā samazinājās, tātad, palielinājās pašu kapitāla īpatsvars. Komercsabiedrības sāka strādāt ar

³ Autore pievienojas uzskatam, ka aizņemto kapitālu veido parādi kreditoriem un uzkrājumi

peļņu un ieguldīja to ražošanas attīstībā. Salīdzinot Latgales un Latvijas komercdarbības kopējā kapitāla attiecību pret pašu kapitālu, redzams, ka Latgales komercdarbībā lielākā mērā nekā Latvijas komercdarbībā izmantoja pašu kapitālu. Līdz ar to Latgales komercsabiedrības strādāja ar zemāku finansiālo risku.

Kapitāla struktūras ietekme uz finansiālo rentabilitāti, kura aprēķināta kā starpība starp finansiālo un ekonomisko rentabilitāti, redzama 3.tab.

Kapitāla struktūra būtiski ietekmēja finansiālo rentabilitāti, gan paaugstinot, gan pazeminot to. Latgalē tās ietekme svārstījās no -4,88 līdz 6,95 procentpunktiem. Atšķirībā no iepriekšējiem gadiem, 2010. un 2011.g. kapitāla struktūras ietekme uz finansiālo rentabilitāti Latgalē bija lielāka nekā Latvijā, jo Latgalē bija augstāka ekonomiskā rentabilitāte.

3.tabula

Kapitāla struktūras ietekme uz Latgales un Latvijas komercdarbības finansiālo rentabilitāti laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

	Ekonomiskā rentabilitāte (%)	Kapitāla struktūras ietekme (procentpunkti)	Finansiālā rentabilitāte (%)
Latgale			
2006	3,61	6,03	9,64
2007	3,73	6,95	10,68
2008	0,44	0,90	1,34
2009	-2,19	-4,88	-7,07
2010	0,65	1,50	2,16
2011	2,49	5,32	7,81
Latvija			
2006	7,07	14,29	21,36
2007	6,14	13,60	19,74
2008	1,43	3,38	4,81
2009	-2,16	-5,73	-7,89
2010	-0,01	-0,03	-0,04
2011	1,91	4,76	6,66

Krīzes kulminācijas gadā - 2009.g. - kapitāla struktūras ietekme uz Latgales un Latvijas komercdarbības finansiālo rentabilitāti bija negatīva. Pie tam Latvijā tā pazeminājās gandrīz par 1 procentpunktu vairāk nekā Latgalē pie aptuveni vienādas ekonomiskās rentabilitātes. No ekonomiskās rentabilitātes pazemināšanās krīzes gados vairāk cieta tās komercsabiedrības, kuru kopējā kapitāla attiecība pret pašu kapitālu bija lielāka, t.i. aizņemtā kapitāla īpatsvars kopējā kapitāla bija lielāks, kā tas

bija Latvijā kopumā salīdzinot ar Latgali. Kapitāla struktūras izmaiņas nevar veikt īsā laika periodā, reaģējot uz ekonomiskās krīzes situāciju. Aizņemtā kapitāla īpatsvars palika augsts un krīzes gados pat turpināja palielināties tādēļ, ka, kā jau atzīmēts, analizējot 8.att. datus, bija nepieciešams vismaz daļēji saglabāt un atjaunot aktīvus, lai radītu materiālo bāzi izejai no krīzes un tālākai attīstībai. Arī aktīvu pārstrukturizēšanai bija nepieciešams kapitāls. Tā kā daudzas komercsabiedrības strādāja ar zaudējumiem, šiem mērķiem nebija iespējams izmantot pašu kapitālu un bija jāizmanto aizņemtais kapitāls. Savukārt aizņemtā kapitāla īpatsvara samazināšanos 2011.g. var izskaidrot ne tikai ar to, ka komercsabiedrības sāka strādāt ar peļņu un to novirzīja pašu kapitāla palielināšanai, bet arī kā reakciju uz „krīzes mācību”. Ekonomiskā uzplaukuma periodā (2006., 2007.g.) izveidojusies kapitāla struktūra, kad bija izdevīgi izmantot pēc iespējas vairāk aizņemto kapitālu, negatīvi ietekmēja finansiālo stāvokli krīzes gados.

Finanšu sviras efekta formula parāda kā aizņemtais kapitāls gan pozitīvi, gan negatīvi ietekmē finansiālo rentabilitāti. Autore tālākos aprēķinos izmantos savu teorētisko pētījumu rezultātus, konkrēti 2., 3. un 5. formulu, kas atspoguļotas šajā žurnāla numura rakstā „Komerccabiedrības finanšu rādītāju un ietekmējošo faktoru analīzes secība” (1). Teorētisko pētījumu rezultāti ļauj kopējo kapitāla struktūras ietekmi uz finansiālo rentabilitāti apskatīt no cita skatu punkta: kāda ietekme ir koriģētai ekonomiskai rentabilitātei, aizņemtā kapitāla cenai un attiecībai starp aizņemto un pašu kapitālu (finanšu svirai). Koriģēto ekonomisko rentabilitāti var aprēķināt, izmantojot 2. formulu, un aizņemtā kapitāla cenu, izmantojot 3. formulu. Starpība starp koriģēto ekonomisko rentabilitāti un aizņemtā kapitāla cenu parāda, par cik procentpunktiem aizņemtais kapitāls „ienes” vairāk vai mazāk nekā maksā (aizņemtā kapitāla ienesīgums). Finanšu sviras ietekmi uz finansiālo rentabilitāti var aprēķināt, izmantojot 5. formulu. Sakarā ar to, ka aizņemtā kapitāla ienesīguma un finanšu sviras ietekme uz finansiālo rentabilitāti aprēķināta, izmantojot koriģēto ekonomisko rentabilitāti, un lai, koriģējot ekonomisko rentabilitāti ar minēto faktoru ietekmi, iegūtu finansiālo rentabilitāti, nepieciešams ņemt vērā starpību starp koriģēto ekonomisko un ekonomisko rentabilitāti. Aprēķina rezultāti apkopoti 4.tab.

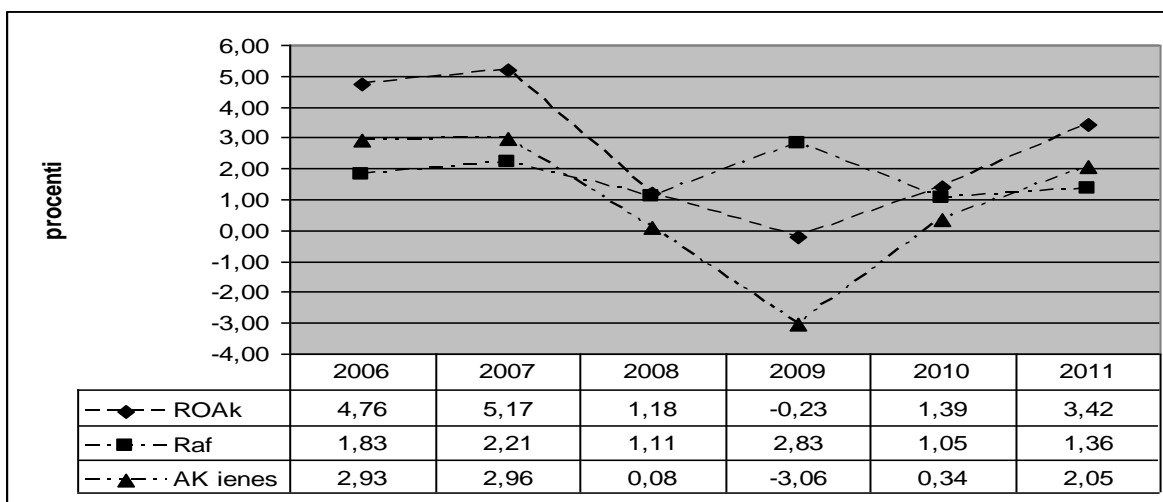
4.tabula

Aizņemtā kapitāla ienesīguma un finanšu sviras ietekme uz
Latgales un Latvijas komercdarbības finansiālo rentabilitāti
laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (1., formulas 2.,3.,5.) un (3) datus)

	Ekonomiskā rentabilitāte (%)	Starpība starp koriģēto ekonomisko un ekonomisko rentabilitāti (procentpunkti)	Aizņemtā kapitāla ienesīgums (procentpunkti)	Finanšu sviras ietekme (procentpunkti)	Finansiālā rentabilitāte (%)
Latgale					
2006	3,61	1,15	2,93	1,96	9,64
2007	3,73	1,44	2,96	2,55	10,68
2008	0,44	0,74	0,08	0,08	1,34
2009	-2,19	1,96	-3,06	-3,77	-7,07
2010	0,65	0,73	0,34	0,44	2,16
2011	2,49	0,93	2,05	2,34	7,81
Latvija					
2006	7,07	1,38	6,39	6,53	21,36
2007	6,14	1,61	5,42	6,58	19,74
2008	1,43	1,24	0,91	1,24	4,81
2009	-2,16	2,51	-3,11	-5,14	-7,89
2010	-0,01	-0,03	0,00	0,00	-0,04
2011	1,91	1,06	1,48	2,22	6,66

Latgales komercdarbības aizņemtā kapitāla ienesīguma un finanšu sviras ietekme visā pētījuma periodā, izņemot 2006.g., pēc lieluma tikai nedaudz atšķīrās viena no otras. Tas ir izskaidrojams ar to, ka finanšu sviras lielums bija samērā stabils (izriet no 10.att. datu analīzes), un tas nevarēja būtiski mainīt finanšu sviras ietekmi salīdzinājumā ar aizņemtā kapitāla ienesīgumu. Līdz ar to samērā stabila finanšu svira ievērojami palielināja finansiālo rentabilitāti periodos, kad aizņemtā kapitāla ienesīgums bija augsts (2006.,2007.,2011.g.), un samazināja periodos, kad aizņemtā kapitāls maksāja dārgāk kā ienesa (2009.g.).

Savukārt aizņemtā kapitāla ienesīgumu nosaka starpība starp koriģēto ekonomisko rentabilitāti un aizņemtā kapitāla cenu (1.). To ietekme bija sekojoša:

11.attēls. Latgales komercdarbības koriģētā ekonomiskā rentabilitāte ROAk, aizņemtā kapitāla cena Raf un aizņemtā kapitāla ienesīgums laika periodā no 2006. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (1., formulas 2.,3.) un (3) datus)

Visbūtiskāk aizņemtā kapitāla ienesīgumu ietekmēja koriģētā ekonomiskā rentabilitāte (11.att.). Latgales koriģētā ekonomiskā rentabilitāte bija ļoti svārstīga. Tās svārstības atbilst ekonomiskās un komerciālās rentabilitātes svārstībām (5., 6.att.) un, to ietekmēja visi tie paši faktori, kas ietekmēja ekonomisko un komerciālo rentabilitāti. Tātad arī finansiālo rentabilitāti galvenokārt ietekmēja pamatdarbības un pārējās saimnieciskās darbības rentabilitāte.

Svārstīga bija arī aizņemtā kapitāla cena. Aizņemtā kapitāla cena 2009.g. ievērojami pieauga, koriģētai ekonomiskai rentabilitātei samazinoties, līdz ar to aizņemtā kapitāla ienesīgums kļuva negatīvs. Aizņemtā kapitāla cena 2009.g. ≈ 10 reizes pārsniedza koriģēto ekonomisko rentabilitāti. Kā pozitīvs fakts jāatzīmē tas, ka aizņemtā kapitāla cena, tāpat kā procentu maksājumi, Latgalē bija zemāka nekā Latvijā.

Aprēķinātie rentabilitātes rādītāji un tos ietekmējušie faktori apkopoti 5.tab.

Tabulā treknrakstā izdalīti tradicionālie rentabilitātes rādītāji. Pārējie ir faktori, kas ietekmējuši šos rādītājus. Faktori, kas sarakstā atrodas augstāk par kādu rentabilitātes rādītāju, ir ietekmējuši ne tikai konkrēto rādītāju, bet arī visus zemāk sarakstā esošos rādītājus. Pamatdarbības rentabilitāte ietekmēja visus rentabilitātes rādītājus.

5.tabula

Latgales un Latvijas komercdarbības rentabilitātes rādītāji un tos ietekmējušie faktori laika periodā no 2006.g. līdz 2011.g.
(autores aprēķins, izmantojot (3) datus) (%)

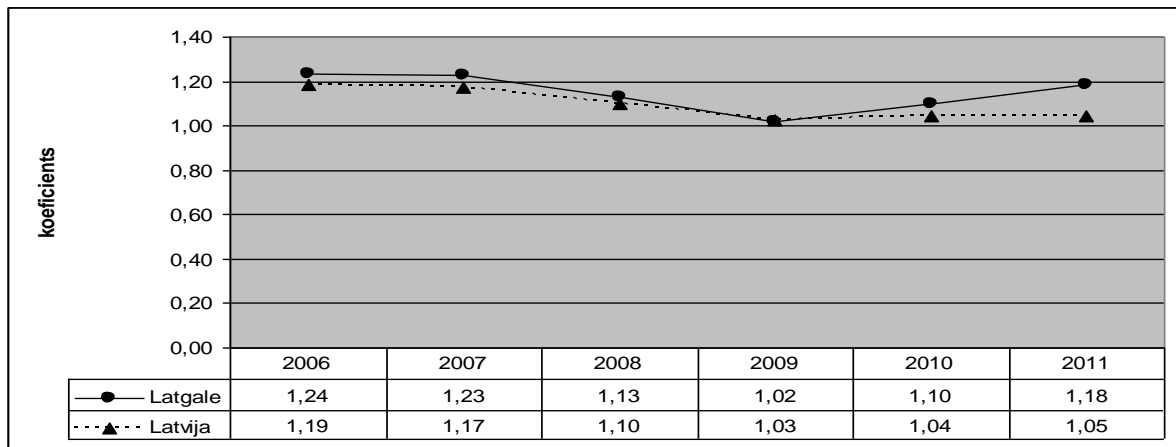
Rādītāji un faktori	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Latgale						
Pamatdarbības rentabilitāte (%)	3,59	4,28	1,43	-0,93	1,46	1,26
Pārējās saimnieciskās darbības rezultāts (%)	1,23	0,73	0,97	0,45	0,79	2,29
Finanšu ieguldījumu darbības rezultāts (%)	0,25	0,31	0,43	0,45	0,50	0,32
Procentu maksājumi (%)	-1,23	-1,48	-1,82	-1,97	-1,46	-1,09
Ārkārtas darbības rezultāts (%)	0,04	0,02	0,07	-0,20	0,01	0,15
Nodokļi no peļņas (%)	-1,02	-1,01	-0,69	-0,47	-0,60	-0,56
Komerciālā rentabilitāte (%)	2,85	2,84	0,39	-2,67	0,70	2,37
Aktīvu aprites ietekme (procentpunkti)	0,76	0,90	0,05	0,49	-0,05	0,12
Ekonomiskā rentabilitāte (%)	3,61	3,73	0,44	-2,19	0,65	2,49
Starpība starp koriģēto ekonomisko un ekonomisko rentabilitāti (procentpunkti)	1,15	1,44	0,74	1,96	0,73	0,93
Aizņemtā kapitāla ienesīgums (procentpunkti)	2,93	2,96	0,08	-3,06	0,34	2,05
Finanšu sviras ietekme (procentpunkti)	1,96	2,55	0,08	-3,77	0,44	2,34
Finansiālā rentabilitāte (%)	9,64	10,68	1,34	-7,07	2,16	7,81
Latvija						
Pamatdarbības rentabilitāte (%)	6,46	7,04	5,98	3,68	5,07	5,75
Pārējās saimnieciskās darbības rezultāts (%)	0,03	-0,15	-2,65	-4,23	-3,05	-1,41
Finanšu ieguldījumu darbības rezultāts (%)	1,11	0,94	1,03	1,07	0,87	0,09
Procentu maksājumi (%)	-1,24	-1,62	-2,01	-2,58	-2,01	-1,57
Ārkārtas darbības rezultāts (%)	0,04	-0,01	-0,02	-0,17	-0,11	-0,04
Nodokļi no peļņas (%)	-1,21	-1,23	-0,85	-0,73	-0,78	-0,72
Komerciālā rentabilitāte (%)	5,18	4,96	1,48	-2,96	-0,01	2,11
Aktīvu aprites ietekme (procentpunkti)	1,89	1,18	-0,05	0,80	0,00	-0,20
Ekonomiskā rentabilitāte (%)	7,07	6,14	1,43	-2,16	-0,01	1,91
Starpība starp koriģēto ekonomisko un ekonomisko rentabilitāti (procentpunkti)	1,38	1,61	1,24	2,51	-0,03	1,06
Aizņemtā kapitāla ienesīgums (procentpunkti)	6,39	5,42	0,91	-3,11	0,00	1,48
Finanšu sviras ietekme (procentpunkti)	6,53	6,58	1,24	-5,14	0,00	2,22
Finansiālā rentabilitāte (%)	21,36	19,74	4,81	-7,89	-0,04	6,66

Vislielākā pozitīvā ietekme uz Latgales komercdarbības finansiālo rentabilitāti 2006.-2008.g., 2010.g. bija pamatdarbības rentabilitātei un 2011.g. - pārējās saimnieciskās darbības rezultātam. Kā jau minēts, pamatdarbības rentabilitāte Latgalē bija ievērojami zemāka nekā Latvijā un līdz ar to tā ir vislielākā Latgales komercdarbības visu rentabilitātes rādītāju palielināšanas rezerve. Tādējādi, paaugstinot pamatdarbības rentabilitāti, ievērojami uzlabosies visi Latgales komercdarbības rentabilitātes rādītāji.

Otra lielākā ietekme (gan pozitīva, gan negatīva) uz Latgales komercdarbības finansiālo rentabilitāti bija aizņemtā kapitāla ienesīgumam un ar to saistītai finanšu sviras ietekmei. Pirmskrīzes periodā tā bija pozitīva, krīzes kulminācijas gadā - 2009.g. – negatīva, un 2011.g. atkal pozitīva. Abus rādītājus galvenokārt ietekmēja koriģētā ekonomiskā rentabilitāte, kuru savukārt ietekmēja skaitliski lielākie sarakstā augstāk esošie faktori - pamatdarbības rentabilitāte un pārējās saimnieciskās darbības rezultāts. Tas vēlreiz apstiprina to, ka Latgales komercdarbības galvenā finansiālā problēma ir pamatdarbības rentabilitātes paaugstināšana.

Latgales komercdarbības rentabilitāti visnegatīvāk ietekmēja procentu maksājumi. Nodokļi no peļņas pazemināja rentabilitātes rādītājus mazāk nekā procentu maksājumi.

Atgriežoties pie viena no faktoriem, kas būtiski ietekmēja aizņemtā kapitāla ienesīgumu – pie aizņemtā kapitāla cenas, jāapskata komersantu iespējas ietekmēt aizņemtā kapitāla cenu. Īstermiņa kredītu procentu likmes pētījuma periodā bija zemākas nekā ilgtermiņa kredītu. Bet īstermiņa saistību īpatsvars kopējās saistībās samazinājās: 2006.g.beigās tas bija 54,9% no kopējā saistību apjoma, 2011.g.beigās 47,8% (autores aprēķins, izmantojot (3) datus). Pētījuma periodā Latgalē īstermiņa saistību īpatsvars samazinājās par 7,1 procentpunktu. Tas izskaidrojams ar nepieciešamību nodrošināt likviditāti, kas ir viens no finanšu rādītājiem, kuru ņem vērā komercbankas, pieņemot lēmumu par kredīta piešķiršanu. Kopējās likviditātes koeficienta dinamika redzama 12.att.

12.attēls. Latgales un Latvijas komercdarbības kopējā likviditāte laika periodā no 2006.g.b. līdz 2010.g.b. (autores aprēķins, izmantojot (3) datus)

Gan Latgales, gan Latvijas kopējās likviditātes koeficients krīzes gados samazinājās. Kritiska situācija bija 2009.g., kad apgrozāmie līdzekļi tikai nedaudz pārsniedza īstermiņa saistības. Tātad komersantiem praktiski nebija iespējams samazināt aizņemtā kapitāla cenu, palielinot īstermiņa saistību īpatsvaru. Komercsabiedrības strādāja augsta riska apstākļos, realizējot agresīvu apgrozāmo līdzekļu vadīšanas stratēģiju. Īstermiņa saistību īpatsvara palielināšana būtu novedusi pie situācijas, ka likviditātes koeficients kļūtu mazāks par 1 un, tātad, daļa no ilgtermiņa ieguldījumiem tiktu segta ar īstermiņa saistībām, kas ievērojami paaugstinātu maksātnespējas draudus. Jāatzīmē Latgales komercdarbības kopējās likviditātes pieaugums 2010. un 2011.g. Sākot strādāt ar peļņu un palielinot pašu kapitālu, Latgales komersanti sāka realizēt mazāk agresīvu apgrozāmo līdzekļu vadīšanas stratēģiju, tātad samazināja risku.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Latgales plānošanas reģionā 2008.g. iekšzemes kopprodukts faktiskajās cenās uz vienu iedzīvotāju bija 55% no Latvijas vidējā līmeņa. Lai nodrošinātu vienmērīgu valsts teritorijas attīstību, ir nepieciešama Latgales attīstības tempu strauja paaugstināšana un tās finansiālā stāvokļa nostiprināšana.
2. No 2006. līdz 2008.g. Latgales komercdarbības neto apgrozījuma dinamika bija straujāka nekā Latvijas kopumā, bet straujāks bija arī kritums 2009.g. Latgales un Latvijas komercdarbības neto apgrozījuma dinamika 2010.g. un 2011.g. bija praktiski vienāda un rezultātā 2011.g. Latgales un Latvijas komercdarbības pieaugums salīdzinājumā ar 2006.g. izlīdzinājās. 2011.g. Latgales komercdarbības neto apgrozījums sastādīja 115,9% no 2006.g.

- līmeņa, Latvijas komercdarbības – 115,8% no 2006.g. līmeņa. Latgalei pētījuma perioda laikā neizdevās apsteigt Latvijas komercdarbības neto apgrozījuma pieauguma tempus.
3. Pētījuma periodā bija ievērojamas peļņas svārstības. Latgales, tāpat kā Latvijas komercdarbība krīzes kulminācijas gadā - 2009.g. - cieta ievērojamus zaudējumus. 2011.g. Latgales komercdarbības peļņa atgriezās 2006.g.līmenī, Latvijas komercdarbības peļņa 2011.g. sasniedza tikai ≈50% no 2006.g. līmeņa. Tātad Latgales komercdarbības peļņa pēc krīzes pieauga straujāk nekā Latvijas komercdarbības peļņa.
 4. Latgales komercdarbības pamatdarbības rentabilitāte visu pētījuma periodu bija ievērojami zemāka nekā Latvijas komercdarbības pamatdarbības rentabilitāte. 2011.g. tā bija 4,5 reizes zemāka nekā Latvijas komercdarbībā: Latgalē 1,26%, Latvijā 5,75%. Nepieciešama detalizēta pamatdarbības analīze komercsabiedrību līmenī. Zemā pamatdarbības rentabilitāte var negatīvi ietekmēt investoru lēmumus ieguldīt kapitālu Latgales komercdarbībā.
 5. Pretēji pamatdarbības rentabilitātei, Latgales komercdarbības ekonomiskā rentabilitāte 2010. un 2011.g. bija augstāka nekā Latvijas. 2011.g. Latgalē tā bija 2,49%, Latvijā 1,91%. Atšķirību starp pamatdarbības un ekonomisko rentabilitāti radīja galvenokārt pārējā saimnieciskā darbība. Latgalē tā bija rentabla un 2011.g. peļņa no tās bija pat lielāka par pamatdarbības peļņu (attiecīgi 2,29% un 1,26% no neto apgrozījuma). Pārējās saimnieciskās darbības rentabilitāte 2011.g. „nosedza” lielu daļu no negatīvās starpības starp Latgales un Latvijas pamatdarbības rentabilitāti. Savukārt, Latvijā pārējā saimnieciskā darbība nesa zaudējumus un ievērojami pazemināja komerciālo rentabilitāti.
 6. Arī finansiālā rentabilitāte Latgalē 2010. un 2011.g. bija augstāka nekā Latvijā. 2011.g. Latgalē tā bija 7,61%, Latvijā 6,66%. Tāpat kā ekonomisko rentabilitāti, arī finansiālo rentabilitāti galvenokārt ietekmēja pamatdarbības rentabilitāte un pārējās saimnieciskās darbības rezultāts. Otra lielākā ietekme (gan pozitīva, gan negatīva) bija aizņemtā kapitāla ienesīgumam un ar to saistītai finanšu sviras ietekmei. Pirmskrīzes periodā šī ietekme bija pozitīva, krīzes kulminācijas gadā 2009.g. – negatīva, un 2011.g. atkal pozitīva. No aizņemtā kapitāla ienesīguma viedokļa aizņemto kapitālu bija izdevīgi izmantot 2006., 2007. un 2011.gadā. 2008. un 2010.g. aizņemtā kapitāla izmantošana tikai nedaudz palielināja finansiālo rentabilitāti. 2009.g. tā ievērojami pazemināja jau tā negatīvo Latgales komercdarbības ekonomisko rentabilitāti un finansiālā rentabilitāte samazinājās līdz -7,7%.

7. Aizņemtā kapitāla ienesīgumu savukārt ietekmēja koriģētā ekonomiskā rentabilitāte un aizņemtā kapitāla cena. Koriģētās ekonomiskās rentabilitātes svārstības atbilda ekonomiskās rentabilitātes svārstībām un, to ietekmēja visi tie paši faktori, kas ietekmēja ekonomisko rentabilitāti. Tātad pamatdarbības un pārējās saimnieciskās darbības rentabilitāte ietekmēja finansiālo rentabilitāti ne tikai tieši, bet arī nosakot aizņemtā kapitāla ienesīgumu.
8. Aizņemtā kapitāla cena ievērojami pieauga 2009.g., kad koriģētā ekonomiskā rentabilitāte bija viszemākā un līdz ar to vēl vairāk samazināja aizņemtā kapitāla ienesīgumu. Aizņemtā kapitāla cena 2009.g. \approx 10 reizes pārsniedza koriģēto ekonomisko rentabilitāti. Jāatzīmē, ka aizņemtā kapitāla cena, tāpat kā procentu maksājumu īpatsvars neto apgrozījumā, Latgalē bija zemāka nekā Latvijā. Tas nozīmē, ka darbojas valdības politika Latgales komercdarbības stimulēšanā.
9. Komersantiem pastāv iespējas zināmās robežās ietekmēt aizņemtā kapitāla cenu. To var panākt, samazinot dārgākā un palielinot lētākā aizņemtā kapitāla īpatsvaru. Ilgtermiņa aizņemtā kapitāls pētījuma periodā maksāja dārgāk nekā īstermiņa. Tomēr, neskatoties uz to, ka īstermiņa saistības pētījuma periodā bija lētākas, to īpatsvars kopējās saistībās samazinājās no 54,9% 2006.g.b. līdz 47,8% 2011.g.beigās. Tas izskaidrojams ar nepieciešamību nodrošināt likviditāti. Latgales komercdarbībā kopējās likviditātes koeficients krīzes gados samazinājās. Kritiska situācija bija 2009.g., kad apgrozāmie līdzekļi tikai 1,02 reizes pārsniedza īstermiņa saistības. Komercsabiedrības strādāja augsta riska apstākļos, realizējot agresīvu apgrozāmo līdzekļu vadīšanas stratēģiju. Jāatzīmē Latgales komercdarbības kopējās likviditātes pieaugums 2010. un 2011.g.
10. Finanšu sviras ietekme ir atkarīga ne tikai no aizņemtā kapitāla ienesīguma, bet arī no kapitāla struktūras. No 2006.g. līdz 2010.g. Latgales komercdarbībā samērā vienmērīgi pieauga aizņemtā kapitāla īpatsvars, arī krīzes gados, neskatoties uz aizņemtā kapitāla cenas pieaugumu. Kapitāla struktūras izmaiņas nevar veikt īsā laika periodā, reaģējot uz ekonomiskās krīzes situāciju. Bez tam bija nepieciešams vismaz daļēji saglabāt un atjaunot aktīvus lai radītu materiālo bāzi izejai no krīzes un tālākai attīstībai. Aktīvu pārstrukturizēšanai bija nepieciešams kapitāls. Tā kā daudzas komercsabiedrības strādāja ar zaudējumiem, šiem mērķiem nebija iespējams izmantot pašu kapitālu un bija jāizmanto aizņemtā kapitāls.

11. Apkopojot iepriekš teikto, var secināt, ka, vērtējot Latgales komercdarbību pēc ekonomiskās un finansiālās rentabilitātes, 2010. un 2011.g. tā bija veiksmīgāka nekā Latvijas komercdarbība. Tomēr šis vērtējums ir virspusējs. Ievērojami zemākā nekā Latvijā pamatdarbības rentabilitāte ir „bumba ar laika degli”. Pastāvot varbūtībai, ka samazināsies pārējās saimnieciskās darbības rentabilitāte, pazemināsies arī komerciālā rentabilitāte un līdz ar to pastāv risks, ka Latgales komercdarbības ekonomiskā rentabilitāte atkal var kļūt zemāka nekā Latvijā kopumā, kā tas bija līdz 2010.gadam. Latgalē nav radīta stabila bāze ekonomiskās rentabilitātes, kas ir komercdarbības aktīvu ienesīguma galvenais rādītājs, pieaugumam. Galvenā Latgales komercdarbības ekonomiskās un finansiālās stabilitātes nodrošināšanas problēma ir pamatdarbības rentabilitātes paaugstināšana.

Izmantotā literatūra un avoti

1. GARANČA B. Komercsabiedrības finanšu rādītāju un to ietekmējošo faktoru analīze un tās secība. *Latgales Tautsaimniecības pētījumi*. Sociālo zinātņu žurnāls. Galv.red. B.Garanča. Rēzekne: RA Izdevniecība, 2013, Nr.1(5), 51.-62.lpp.
2. *Reģionu attīstība Latvijā 2010*, [tiešsaiste][atsauce 2013.g. 21.marts] Pieejas veids: <http://www.vraa.gov.lv/uploade/Re>
3. Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes nepublicētie materiāli:
 - *Komersantu (komercsabiedrību) bilances aktīva un pasīva rādītāji, 2006-2009 (perioda beigās), peļņas vai zaudējumu aprēķini 2006-2009. Piepr_1806 (pēc darb.sk._Latgale_Latvija_2006-2009*
 - *Komersantu (komercsabiedrību) bilances aktīva un pasīva rādītāji 2010.g. beigās, peļņas vai zaudējumu aprēķini 2010.g. Pieprasījums 1648_pēc darb.sk._Latgale_Latvija_2010*
 - *Komersantu (komercsabiedrību) bilances aktīvs, pasīvs, peļņas vai zaudējumu aprēķini 2011.g. Pieprasījums_Latvija_Latgale*

Summary

The aim of the article is to clarify the financial problems of the commercial activities of Latgale planning region during the period of the years 2006 – 2011 and to identify and state the most important factors, both positive and negative, which had impact on the financial state in comparison with the financial state of commercial activities of Latvia as such.

The analysis of the financial situation was carried out with the help of the application of the author's improved methodology of financial analysis. (See the article "The analysis of the financial indexes of the commercial company and the factors exerting influence upon it and its coherence" (See it in this number).

During the investigation period there were observed considerable fluctuations of profit. The commercial activities of Latgale like those of the whole in Latvia suffered considerable losses in the year 2009. In 2011 the profit of the commercial activities of Latgale returned to the level of 2006, while the profit of the commercial activities of Latvia reached only 50% of the level of the year 2006.

The profitability of the basic commercial activities of Latgale during the whole period of the investigation was considerably lower than that of Latvia. In 2011 it was 4.5 lower than the commercial activities of Latvia.

The economic profitability of the commercial activities of Latgale in the years 2010 and 2011 was higher than that of Latvia. It was 2.49% in Latgale, while it was only 1.91% in Latvia. The difference between the profitability of the basic activity and the economic profitability was chiefly caused by the result of other economic activities. It was profitable in Latgale and in the year 2011 the profit from it was greater than the profit from the basic activity (respectively 2.29% and 1.26 from the net turnover).

The financial profitability in Latgale in the years 2010 and 2011 was higher than that in Latvia, too. In the year 2011 it was 7.61% in Latgale and 6.66% in Latvia. The financial profitability like economic profitability was also chiefly influenced by the profitability of the basic activity and by the rest of economic activities. The second greater impact (both positive and negative) upon the financial profitability of Latgale commercial activity had the profitability of the borrowed capital and the financial lever impact, which is closely connected with it.

The profitability of the borrowed capital was influenced in its turn by the adjusted economic profitability and the price of the borrowed capital.

The price of the borrowed capital grew considerably in the year 2009, when the adjusted economic profitability was lowest and along with it the profitability of the borrowed capital decreased. It should be remarked that the price of the borrowed capital as well as the proportion of interest payment in net turnover was lower in Latgale than that in Latvia. It means that the policy of the government operates in the stimulation of the commercial activity of Latgale.

The impact of the financial lever does not depend only upon the profitability of the borrowed capital, but also upon the structure of the capital. Since the year 2006, including the years of the crisis, the proportion of the borrowed capital grew relatively steadily in the commercial activity of Latgale.

Summing up what was said before the conclusion can be drawn that in the years 2010 and 2011 the commercial activity of Latgale was more successful than that of Latvia when we evaluate the commercial activity of Latgale from the point of view of economic and financial profitability. However, this evaluation is superfluous. There was considerably lower profitability of the basic activity in Latgale than that in Latvia. Alongside with the probability of the fall of the rest of economic activities and the fall of commercial profitability there exists the risk that the economic profitability of the commercial activity of Latgale can fall again lower than that in Latvia in the aggregate, as it was up to the year 2010. There has not been created a stable base for the growth of economic profitability. The major problem for ensuring the financial stability of the commercial activity of Latgale is raising the profitability of the basic activity.